

Foto ze semináře 21. června 2021

Vážené dámy, vážení pánové

sešli jsme se zde na semináři **České společnosti ochrany před zářením**, kterou jsem v roce 1990 zakládal a pár let řídil, k připomenutí mých 90. narozenin. A to v zasedací místnosti **Státního ústavu radiační ochrany (SÚRO)**, do kterého jsem nastoupil v roce **1956**, tedy **před 65 lety**. **Název ústavu** se ale mezitím proměnil několikrát (ÚHPChP, ÚHZ, VÚHZ, SÚRO), dokonce jsem byl několik let sběhlíkem na **SÚJBu** (1993–2001). Když k tomu datu přidáte rok mého narození **1931**, tak si musíte uvědomit, že **během mého života došlo k závažným politickým změnám**, o kterých bych se chtěl napřed zmínit.

Narodil jsem se roku **1931 v Sudetech, v Mostě**, v Brüxu, tedy v městě, které bylo kvůli těžbě uhlí od té doby skoro totálně zrušeno, **a to v rodině smíšené německo-české národnosti**. To bylo **tehdy tam** běžnou záležitostí. Moje matka Emilie, **rozená Boudová**, pocházela z poblíže ležících **Trnovan u Teplic-Šanova**, můj otec **Franz Thomas** pocházel z Mostu, byl spíše **rakouského původu**, protože v Sudetech docházelo k masivnímu nastěhování dělníků z Rakouska do oblasti mohutného ekonomického rozvoje. **Jsem tedy spíše rakousko-českého původu**, než německo-českého. Můj otec bohužel zemřel v roce **1933 ve věku 51 let** a mně bylo **rok a půl**. A bylo tam tehdy zřejmě běžné, **abych nastoupil do německé obecné školy**, a nikoliv do české.

Moje matka se rozhodla vzít si ještě před vypuknutím druhé světové války za muže dalšího Němce (ale též rakouského původu) **Camilla Laubeho**, pekaře z **Hostomic u Bíliny** (nikoliv v Brdech). A to ještě před připojením Sudet k Německé říši, takže jsem pokračoval v **Obecné škole v Hostomicích**, nastoupil do **primy v Oberschule v Teplicích** a kvůli dopravním potížím pokračoval v **Oberschule v Ústí nad Labem** (Aussig an der Elbe). Konec 2. světové války mě tedy zastihl **v kvartě**.

Nevlastní otec Laube musel ale nastoupit na vojnu, (byl dělostřelcem v Belgii, tak koho asi sestřeloval?) a byl později totálně nasazen v Berlíně, kde se seznámil s vdovou vojáka, což moje matka zjistila a chtěla se rozvést. Do toho však přišel **konec války v Evropě** a akce vystěhování sudetských Němců do reichu. To se stalo jen rodině Laubů, **kdežto mou matku, sestru, mě a nevlastního bratra Kamila nikoliv**, neboť to „zařídil“ můj strýc **prof. Josef Štros**, vyšší úředník Okresního úřadu v Teplicích, za zásluhy pro Čechy během okupace. Přestěhovali jsme se do Trnovan, já nastoupil do **4. třídy místní měšťanky**. A v roce 1946 jsem se pokusil vstoupit **do kvinty** gymnázia v Teplicích. Přijímající kantor mě vyzval: „**Tak skloňuj 'tentýž'**“ a já na to: „**To se skloňuje?**“. **A bylo jasno: nastoupil jsem**

potřetí do kvarty. Můj přechod do češtiny tedy nebyl lehký, i když jsem celé mládí měl skoro každotýdenní kontakt s babičkou Boudovou v Trnovanech, **kde se mluvilo pouze česky**, a to i po jejím úmrtí po demolici jejího koloniálu německými i českými **zákazníky v roce 1941.**

S matematikou to bylo opačně, **matematika česká a německá je stejná**, tak jsem v matematice vynikal a mohl dávat kondice spolužačkám a získat tak i nějaké finance.

Při maturitě jsem ale selhal v marxismu a musel se připravit na **reparát po prázdninách.** Ty prázdniny jsem ale měl už zadané jako hospodář dětského tábora na dva měsíce. Jako hospodář jsem musel **vyjednat dodávku masa u místního řezníka.** Když jsme tu dohodu uzavřeli, řekl řezník, že to musíme zapít. Tak jsem se mu pak svěřil s tou potíží s marxismem. „**To Ti poradím, zajdi za místním farářem, ten Ti pomůže**“. Místní farář byl skutečně ochoten pomoci. „**Tady máš brožuru, pečlivě ji nastuduj a u té zkoušky řekneš přesný opak**“. To je samozřejmě blbost, **ale uklidnilo mě to** a zkouška dopadla dobře, spíše bych řekl z benevolencí té maturitní komise **než mou znalostí marxismu.**

A jak jsem se dostal k fyzice? To způsobil nový profesor fyziky v oktávě, **prof. Fingerland.** Dal mi anglickou učebnici fyziky a příkaz, abych nastudoval kapitulu o výstřelu hmotnosti m do vzduchu určitým směrem a předvedl to na tabuli. Povedlo se mi to a profesor byl spokojený. Začal jsem se chystat na matfyz. fakultu.

Ale když jsem získal **v září 1949 tu maturitu**, dostal jsem doporučení na Elektrotechnickou fakultu ČVUT, nikoliv na matfyz. Naštěstí přijímající kantor věděl, že matfyz neměla naplněné kvóty, tak jsem přece jen tam mohl nastoupit.

Ale ani na matfyzu jsem to taky neměl lehké. Jednak **emigrovala moje sestra v roce 1948 do Německa.** Byl mi **nařízen zákaz styku s ní.** Zákaz styku s ní mi ale nevadil. **Sestra se stýkala s matkou v Maďarsku** (do Čech nemohla) a já se vše dověděl bez přímého styku. V tom uprchlickém táboru to trvalo sestře rok, než se rozhodla pro Kanadu pod podmínkou, **že tam bude dva roky pracovat jako služebná.** Pak dálkově vystudovala chemii a po několika letech si vzala za manžela imigrovaného Jugoslávce.

Horší byly následky náhodného setkání s třemi motorkáři na břehu Vltavy jednou v neděli s budoucí manželkou. At' prý nasedneme, že nás svezou. Skončili jsme poblíže Písku a snažili jsme se pak vrátit do Prahy stopem. Ale nikdo nestavěl. Až se **blížila taková ta typická velká amerika**, tu jsme ani nestopovali.

Jenže oni zastavili sami. Bavili jsme se celou cestu, **byli to Češi.** A byly jsme zpět v Praze. Chtěli jsme jim nějak vyjádřit poděkování, a tak jsme **koupili sadu kraslic, bylo to před Velikonocemi.** A já to šel předat na Velvyslanectví USA. Ale protože jsem měl rande s budoucí manželkou, tak jsem utíkal dolů po té ulici, naskočil do projíždějící tramvaje, a i do další a posadil se na lavičku v parku na Karláku před tou kachlíkovou budovou Zdravotního střediska (i **ÚHPChP**) a čekal na tu svou. Po chvíli jsem pozoroval, že parkem chodí policajti a kontroluje občanky. Divné, že! Přišel i ke mně, ptal jsem se proč to. **Prý normální!** Ale za 14 dnů jsem dostal předvolání na stanici SNB, kam se dostavili dva tajní policajti a ptali se, **co jsem to dělal na Velvyslanectví USA.** No s potěšením jsem jim vyličil tu příhodu. „**A to Vám máme věřit?**“ No pustli mě neradi, ale byl jsem zapsán asi **až do roku 1989 v seznamu podezřelých.**

A jak jsem se dostal na ÚHPChP prof. Teisingera v roce 1956? **Na umístěnku,** taková to byla tehdy praxe. Žádal jsem o umístění v Praze a bylo mi vyhověno. To ale už souviselo s mou **první manželkou Olgou,** která měla mimořádně drastický osud. Narodila se v Praze ve **smíšené křesťansko-židovské rodině.** Otec, **bývalý legionář,** aby zabránil odsunu manželky do Terezína ji otěhotněl, byť prý nerad. Porodila syna, a tak do Terezína byla transportována nikoliv hned, ale až v roce **1944.** A se synem se po konci války oba ve zdraví vrátili. Jeho dcera **Olga musela ale z Obecné školy nastoupit do školy pomocné.** Otec se o ní ale dobře staral, i když byl sám vyhozen z práce. Po konci války Olga nastoupila z té pomocné školy na gymnázium a **absolvovala je s vyznamenáním.** Když se s tím přišla domů pochlubit, otec jí přikázal, aby tedy ihned začala někde pracovat. Olga však odmítla, že půjde na lékařskou fakultu. **A otec řekl: „Tak jdi“, a ona šla.** Získala stipendium a ubytování na koleji poblíže Matfyz fakulty a tam jsme se v roce 1943 potkali a do roka se dohodli na sňatku a bydleli rok v manželských kolejích. **Olga měla zájem získat místo zubní lékařky v Praze a já promoval půl roku před ní** a žádal jsem tedy o umístěnku v Praze. Olga však **dostala umístěnku na Jáchymovské doly.** Proti tomu **ale** rozhodla na místě protestovat. Vyjeli jsme tedy stopem do Ostrova, kde bylo ředitelství ZÚNZu, ředitele jsme nezastihli, až v nějakém hotelu v Karlových Varech a **Olze se podařilo získat od něho zrušení té umístěnky.** Tím to ale neskončilo. Magistrát v Praze neměl volné místo zubní lékařky, jen na tbc odd., ve Vojenské nemocnici nebo v **Bohnicích v blázinci.** Začala tedy na psychiatrii a teprve dva roky později, když už začala jednat o doplnění atestace, dostala místo zubařky **v Pragovce ve Vysočanech.** Ani tam to neměla lehké, když **předsedu ROH** v ordinaci požádala, **aby přišel zítra s vyčištěnými zuby a střízlivý!**

Prvním mým pracovištěm v ÚHPChP bylo v laboratoři **Ing. RNDr. Vladimíra Lengera** na dvorku Státního baňského úřadu na Kozím plácku na Starém Městě. Ale jen pár týdnů později jsme se stěhovali **do Holešovic, do Dělnické** do třetího patra ÚVVVR. **A tam jsem začal s měřením radonu**, a to ionizační komorou a klasickým elektrometrem po prof. Běhounkovi. Metodiku jsem měl instalovat v Ústavu hygieny vody IHE na Vinohradech s laborantkou **Miladou Korbovou**, s kterou jsem se po skoro 40 letech oženil. Důležité však bylo setkáním **s Ing. Ivanem Bučinou**, který tomu tam v ÚVVVRu odborně velel. S Ivanem jsem se znal z gymnázia v Teplicích, když tam organizoval snad poslední Majáles a mě zapojil do prodeje vstupenek. Ivan byl politicky fundovaný v SSM i KSČ, prý prověřoval i **prof. Wichterleho** na ČVUT, kde zahájil studia. Ale později se s profesorem spřátelil do té míry, že se mu i pochlubil, jak své syny zasvěcoval do chemie odmala. Třeba tím, že chytal při koupání prdy svých dětí do balónu a pak je zapálil, je v nich metan.

V Dejvické jsem se **1958** poprvé dověděl **o měření radonu v pražských sídlištních domech postavených z rynholeckého škvárobetonu**, tedy předchůdci domů START. Ale měřit jsem to nesměl, protože to byl **tajný úkol** a já byl politicky nespolehlivý. O akci jsem se dověděl až z odtajněných spisů po listopadové revoluci. Zaujaly mě však matematické vztahy mezi přeměnovými produkty radonu popsané **soustavou diferenciálních rovnic prvního řádu** a výpočet časového průběhu jednotlivých členů řady. Tehdy u nás ještě neexistovaly počítače a výpočty bylo nutno provést ručními kalkulačkami a vzpomínám, kolik laborantek jsem tím trápil, někdy až k odchodu. Sestavil jsem o tom publikaci, ale než byla v časopisu Aplikace matematiky opublikována trvalo to tři roky, protože moji spolužáci z Matfyz se v tom šťourali a publikaci nechtěli povolit.

V roce **1959** však vedení všech laboratoří v Dejvické převzal **MUDr. Jan Müller**, člen KSČ, židovského původu z Brna, který před zabráním republiky Hitlerem uprchl do Anglie a živil se tam jako lékař. **Tam byl přijat za člena vojenské skupiny** a před koncem války byl **jako lékař zařazen do posádky lodě**, která do ještě neosvobozené republiky vezla vytištěné bankovky české měny. Získal roční stipendium v USA, **stal se členem ICRP** a **chtěl v ČSSR zavést obor HYGIENA ZÁŘENÍ**, zaměřený též na stanovení rakoviny plic způsobené vdechováním radonu a jeho přeměnových prvků v prostředí uranových dolů v ČSSR, tehdy přísně střežených sovětským režimem. Zapojil mě do této problematiky a vzpomínám na první setkání s **MUDr. Josefem Švecem** ještě v Jáchymově, než byl založen **ÚHP UP v Kamenné u Příbrami**.

Zařídil mi, ani nevím jak, od roku 1960 externí aspiranturu a zahájení aspirantské práce na téma: Výpočet dávky v epitelu dýchacích cest od vdechnutého radonu a jeho produktů přeměny. Velice a rád mi pomáhal, seznámil mě třeba s prof. **Wolfem**, specialistou v histologii plicních cest. **MUDr. Helbich**, vedoucí knihovny ÚHPChP, mi opatřoval cenné zahraniční publikace a časopisy. Pracoval jsem doma a záhy se mi podařilo výpočet dávky v epitelu plicních cest sestavit a **v roce 1964 kandidaturu obhájit.** Mým odborným školitelem ale byl **prof. Běhounek** z Ústavu jaderné fyziky na Bulovce. Mohu ale říct, že **prof. Běhounka moje práce moc nezajímala**, ačkoliv před několika léty zveřejnil on sám originální práci o způsobení rakoviny plic u horníků z uranových dolů, stejně jako prof. W. F. Bale v USA, neboť to bylo tehdy ostře sledováno **v soutěži USA a SSSR o výrobu jaderných zbraní.** Možná to prof. Běhounek považoval za dávno vyřešenou problematiku, nebo jej zajímaly spíše jeho publikace pro mládež.

Dokonce jsem na Mezinárodní konferenci **v Liblici už v roce 1962 zveřejnil předběžné výsledky své práce,** spíše jako upozornění na závažnost problematiky. Ale zájem projevil pouze **prof. Hardy** z Anglie, nikoliv třeba účastník konference **prof. W. Jacobi** z Berlína, který o dva roky později uveřejnil v časopisu Health Physics článek na toto téma, ale o mně se nezmínil. V roce 1968 jsem dokonce uvažoval o emigraci za prof. Jacobim, ale manželka mi to rozmluvila. **Doc. Müller mi tehdy rovněž rozmluvil to publikování** a místo toho mi do roka **dojednal a doporučil spolupráci s výzkumným týmem MAAE (IAEA) ve Vídni.** Práce na téhle tematice ale skončila už v roce **1968 po vstupu vojsk** Varšavské smlouvy, když **docent Müller** do měsíce prchl s celou rodinou do USA a Kanady, protože **jeho polská manželka se dověděla z Polska o nebezpečí, že budou opět zahájeny akce proti Židům, a toho se nechtěli dožít.**

Doc. Müller ale před uprchnutím stačil navrhnout **kolektivu ústavu VÚHZ kolektivní výzkumný úkol: porovnání tvorby rakovin kostí u experimentálních myší po aplikaci Ra 226 jednorázově a Ra 224 opakovanými aplikacemi se stejným dávkovým účinkem.** **Musel jsem tedy zapomenout na ppRn několik let** a vrátil se k nim až při měřeních v Jáchymově.

Ano **expoze obyvatel Jáchymova ze stavebních materiálů obsahujících odpady z výroby uranových solí** pro výrobu zářících skel od roku 1850 do roku 1905, to byla **závažná problematika, ale musela zůstat obyvatelům utajena.** Museli jsme lhát občanům Jáchymova, že měříme **exhalace těch Wartburgů a Trabantů,** které frčí Jáchymovem při návratech Němců domů z návštěv Česka.

Zorganizovali jsme **týdenní měření tří kolektivů z Prahy, z Kamenné a z Plzně**. MNV Jáchymov nám poskytovalo ubytování a stravování. Byly to velmi vysoké dávkové příkony záření gama a extrémně vysoké koncentrace radonu, které jsme tam zjistili během těch tří let měření. Zpracoval jsem závěrečnou zprávu pro **MUDr. Dagmar Zuskovou**, hlavní hygieničku MZd. **Ale jak je snížit?** Tehdy neexistovala technická opatření, natož ověřená. **Stavební úřady** Ministerstva pro místní rozvoj o takovém radiačním riziku **ještě nic nevěděly**.

Několik poznámek k významu Jáchymova v historii hygieny záření. Jáchymov se stál světově významnou obcí **objevem první žíly se slabým, ale ryzím stříbrným zrudněním** v řečišti místního potoka **v roce 1512**. Těžba stříbrných rud byla zahájena **až 1516**. V obci působil později lékař **Georg Bauer** ze sousedního Saska, zvaný později jako **Georgius Agricola**, který pozoroval a popsal u jáchymovských horníků **zvláštní chorobu plic, zvanou později jako rakovina plic**, zcela odlišnou od běžných tuberkulos plic. Konec těžby stříbrných rud zvěstoval od určité doby výskyt rudy zvané **smolinec, Pechblende**-blejno smolné, připomínající slovo **smůla**, jako konec stříbrných rud. Jinou formou se Jáchymov proslavil výrobou jáchymovských tolarů knížetem Šlikem, Joachimsthaler Münzen, zkráceně **tolar** a jejich cennost se přenesla prý i do názvu **dolarů**.

Z hlediska hygieny záření je ale **nejvýznamnější epocha Jáchymova ve výrobě uranitu** jako prostředku k výrobě svítících skel a svítících ozdob na keramice. Uranit je jedna z mnohých sloučenin uranu. Vyrábí se právě ze smolince a během té výroby se odstraňuje radium a jiné kovové prvky rozpadové řady uranu. **Ty šly do odpadů a skladovaly se na pozemku výrobní**. Jejich vhodné vlastnosti jako písku k výrobě malty ale vedly k té zamořenosti většiny domů v Jáchymově a tím vlastně **ke vzniku zájmu hygieny záření o bytové prostředí**. Je tu ale ještě jedna významná okolnost těchto odpadů. **Madam Marie Sklodovská-Curie** se snažila v Paříži separovat z uranových rud tu zářivou složku později nazvanou radium a dostala nápad, že by se **odpady z výrobní uranitu mohly hodit lépe než samotné uranové rudy**. Požádala tedy **o 1 kg** těch odpadů, dostala to zdarma, souhlasilo to, požádala o metrův odpadů, pak o tunu odpadů, tu už sice nedostala zdarma ale **první gram radia byl separován**. Curieovi dostali za **objev radia nobelovku**, Marie Curie později zemřela na následky ozáření. Předtím však navštívila několikrát Československo a byla tu oslavována. **Ale objasnění toho ohrožení zdraví spousty lidí radiem na celém světě** a jejich technická a právní náprava ještě tak půl století trvalo.

Tyto události v Jáchymově jsou skvěle popsány geologem a mineralogem **RNDr. Janem Hlouškem** v publikaci **Jáchymov – Joachimsthal**, 1133 stran ve dvou dílech a skvěle vyzdobené a vydané ex post jeho manželkou v roce 2018 za 2000 korun. Byl jsem osobně pozván do Jáchymova na slavnostní zveřejnění a prodej tohoto díla. **Ještě se k té významné knize vrátím.**

První publikací o výskytu radonu v bytech je asi práce **Bengta Hultqvista** z roku **1956**, se kterou jsem se mohl seznámit při první cestě do zahraničí v roce 1964 v Karolinska Institutet v Stockholmu, který vedl prof. **Rolf Sievert**. Hultqvist zjistil zvýšené koncentrace radonu v domech postavených ze stavebních materiálů vyrobených s použitím hlinitých břidlic s výrazným obsahem uranu a radia.

Tady bych si dovolil odbočit na zcela jinou mou zálibou – na růže. Ve Švédsku jsem tehdy viděl, že prodávají **cibule černých tulipánů** a koupil jsem sáček jako pozornost manželce. Uspěl jsem, začali je pěstovat na zahradě, ale to krátkodobé období kvetení tulipánů nám nestačilo, **doplnili to** jiřinami **a nakonec růžemi**, pro jejich trvalost kvetení a do jejichž historie a bohatství jsem se zamiloval a začal se jim intenzivně věnovat.

Ale zpět k radonu. K zásadní změně však došlo, když vedení všech laboratoří v třetím patře ÚVVVRu převzal **MUDr. Jan Müller**, asi v roce **1959**. Už ani nevzpomínám, jak rychle jsem se stal **externím aspirantem na vědeckou kandidaturu** s tématem **Dávkový příkon v epitelu dýchacích cest od radonu a jeho produktů přeměny**. **Mým fyzikálním školitelem se ale stal prof. Běhounek.** **Pracoval jsem tedy doma** a několikrát mě Dr. Müller navštívil i doma, bydlel jsem totiž v areálu IHE. Jednou mě dokonce přistihl, když myji schodiště (což byla moje nájemní povinnost). Náš vztah byl ale už spíše přátelský než služební.

Kandidaturu jsem úspěšně obhájil v roce **1964**. Ale v témže roce vyšly v Health Physics dva články na stejné téma, od **prof. Wolfganga Jacobiho z Berlína** a od **B. Altshulera z USA**. Samozřejmě že jsem hned porovnal svoje výsledky s jejich, byly principiálně shodné, i když přístupy byly velmi odlišné. Chtěl jsem připravit svoji verzi k publikaci v Health Physics, ale doc. Müller mi to rozmluvil a vyjednal mi v MAAE ve Vídni pokračování s týmem, který se zabýval touto tematikou. Moje příspěvky vyšly v jejich materiálech, ale nikoliv veřejně. O konci mé činnosti s teorií vzniku rakovin plic však nepřímo rozhodl **vstup vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968**. Doc. Müller ale navíc před svým úprkem z ČSSR inicioval ještě výzkumný úkol pro celý VÚHZ: Sledování vzniku **rakovin kostí** u myší po aplikaci Ra 226 jednorázově a Ra 224 opakovaně, což vzdáleně rovněž souvisí se zdravotním rizikem práce v uranových dolech.

Já jsem byl totiž ještě před ukončením externí aspirantury povolán v roce **1964** zpět do ústavu, a to jako vedoucí Fyzikálního odboru VÚHZ v IHE na Vinohradech. Mým podřízeným se stal i Ing. RNDr. Vladimír Lenger, což asi nerad snášel, ale musel. Novými spolupracovníky byli Ing. Radim Filgas, Ing. Otto Kodl, RNDr. Ladislav Moučka, Ing. Irena Malátová, Jiří Machek, Věra Křížová, a další. **Někteří z nich už mezi námi nejsou.**

Akce START byla vedle Jáchymova druhou nejkrizovější radonovou situací. Od roku 1968 byly v **Rynholci u Kladna** vyráběny panely pro výstavbu moderních třípatrových panelových domů typu START. Jako stavební materiál byla však použita škvára z kotelny místní důlní elektrárny, která spalovala uhlí z místního dolu ČSA, kde byly **sloje s vyšší koncentrací uranu**. Když začal radonový průzkum domů START, začaly vznikat soudní spory mezi vlastníky domů START a národními výbory a hledaly se postupy, jak to oficiálně zvládnout. Než bylo nalezeno řešení, došlo k listopadové revoluci 1989 a několik majitelů z těch 2000 domů START **podala žalobu na vládu nové ČSR**. Na doporučení MŽP byla doporučeno **odkoupení domů státem za plnou cenu domu, nebo snížení radonového rizika rovněž na náklady státu**. Odkoupeno bylo asi jen 10 domů START a byla nalezena metoda snížení koncentrace radonu ventilačním systémem a tím asanace v roce 1995 zahájena. A řeší se dosud.

Důležitou a účinnou organizací pro rozvoj problematiky radonu v bytech byla **MRK – meziresortní radonová komise**, tedy „ta MRK“ při MŽP, s řadou subkomisí pro **měření, stavařinu, geologii a vodu**. Byla založena po listopadu 1989 při MŽP, aby připravila pro vládu (pro MŽP, MF, MZd, ...) a pro SÚRO, MŠTV, geology, ... **podklady k náplni a úkolům Radonového programu ČR** a fungovala až do roku **1998**, kdy došlo k deregulaci řešení Radonového programu tak, jak funguje v podstatě dodnes. MRK k tomu zorganizovala 7 celostátních školících akcí, jednu v Ostravě a šest Jihlavě v DKOJ, publikace osvětového materiálu (např. **Bulletin RADON**), atd. Nejdéle MRKu předsedal Ing. Jiří Zatočil z MF, který měl bohaté zkušenosti s řešením **akce START**.

Pořídil jsem **Archiv MRKu**, má 10 šanonů a tisíce spisů, jen soupis spisů má 18 stran.

Slíbil jsem ale, že se ještě jednou vrátím k publikaci **Jáchymov Dr. Hlouška**. Ano, obsahuje totiž kapitolu **„Prevít“ radon**. Je to velmi zasvěcený výklad jáchymovské Radonové problematiky na 11 stránkách, ale velmi kritický k některým dosavadním neúspěšným výsledkům boje proti radonu. **Zejména k nezdařilým a státem placeným ozdravným opatřením v Jáchymově**. Tam se

skutečně prošustrovaly miliony Kč. Teprve právní opatření, že státem investované peníze budou investorovi proplaceny až po prověření atestovanou institucí slibují trvalé výsledky. Je však povinností majitelů o ozdravení žádat.

Závěr?

Ano, na závěr oznamuji, že svou činnost v SÚRO končím, ale s Radonovým programem budu žít dále. Vidím totiž v Hlouškově „Prevítu“ radon výzvu vrátit pozornost Radonového programu na Jáchymov. **Je to veřejná kritika neúspěchu nebo nedořešenosti RP v Jáchymově**. A na to se musí reagovat. Myslím, že by bylo vhodné, aby SÚRO, nikoliv MŽP, vytvořilo nový dílčí Jáchymovský proti-radonový program (JPRP), něčím jako **MRP** – meziresortním radonovým programem. SÚRO by mělo sestavit komisi odborníků – měřičů, **geologů, meteorologů, stavařů, a místních úředníků** a třeba i místních kantorů (vždyť jde o příští generace), ..., aby vypracovali plán na **konečné vyřešení jáchymovských problémů**. Nyní, když existuje celosvětový úkol **napravit životní prostředí pro budoucí generace lidstva**, byl by takový JPRP konkrétním a reálným případem.

Bylo by taky možné uspořádat příští Dny radiální ochrany v Jáchymově, pozvat tam i občany Jáchymova, aby se přestali bát a aktivně zapojili do řešení toho **JPRP**. A další pak po zdárném vyřešení a **odstranění prevítu**.

A tím bych své vzpomínky ukončil a **přál**:

- **Radonovému programu ČR zdar**
- **a zvláště novému dílčímu Jáchymovskému proti-radonovému programu JPRP vznik**.

Děkuji za pozornost.

21. června 2021

Josef Jiří Thomas

